

Balassa László: A magyar-tanítás megújhodása felé. („A tanítás problémái.“

Szerk. Vajthó László. 24. sz.) Budapest, 1941. 8-r., 140 l.

A fenti cím alatt kiadott két dolgozat buzgó és elmélyedő lelkű tanár-ember munkája. Tételei vitathatatlanul igazak: magyarnyelvi oktatásunk középpontjába az irodalmi olvasmányt kell helyeznünk, ha valóban nemzetnevelő és lélekformáló hatást akarunk elérni, fogalmazástanításunkat pedig a tanuló alkotó tevékenységére kell alapozni, hogy az iskolai nevelésnek megtermékenyítő tényezője legyen.

Az első gondolatot kifejtő értekezés (*Az irodalmi remekmű a nemzetnevelés szolgálatában*) az irodalmi szövegmagyarázat fontosságát hangsúlyozza s mindjárt szemléltető példát is ad rá Vörösmarty »Gondolatok a könyvtárban« c. költeményének feldolgozásával. Az olvasmánymegbeszélés értékeinek sokoldalú megvilágítása után felveti a kérdést, melyik irodalomtanítás a helyesebb: a költői remekművek beható elemzésén alapuló, vagy pedig a történeti teljességre törekvő, de éppen ezért óhatatlanul a felszínen maradó tárgyalásmód? A válasz nem lehet kétséges. Szerzőnk a nemzetnevelő cél érdekében az olvasmányanyag kellő megrostálását kívánja; helyesen hangsúlyozza, hogy a szakérdek fölött a pedagógiai szempontnak kell urrá lennie. A vázolt irodalmi olvasókönyv elgondolása is cél-szerű és helytálló.

A pedagógia azonban kettős arcú tudomány, s így nagyon fontos annak tisztázása is, hogy a leszögezett elvekből mennyi valósítható meg a gyakorlatban. Az olvasmány központi helyzete magyarnyelvi tanításunkban nem új követelmény. Megvan már 1879. évi tantervünkben is, az első erre irányuló nagyszabású kezdeményezéssel: a Toldinak nemzetnevelő értékeink közé való beiktatásával együtt. Az elv helyességét azóta is minden gondolkodó szakemberünk elismerte, — ám a panasz és kifogás a valóságos gyakorlat ellen nem szűnt meg továbbra sem, mind a mai napig. Kétségtelen, hogy tanárképzésünknek és tanárainknak is voltak mulasztásai e téren, azonban a legsúlyosabb akadályt mégis csak e legfontosabb nemzeti tantárgyunknak a felsőbb osztályokban oly szűkre szabott óraszám jelentette. A VIII. osztályban, évi nyolcvan-nyolcvanöt órában, végig kellett vezetnünk növendékeinket a nagy magyar írók egész sorozatán, Vörösmartytól napjainkig, amellettt havonta egy-egy dolgozatot íratni és kijavíttatni s ezenkívül még a tanulók fogalmazókéességét is ébren tartani és fejleszteni, Világos, hogy e többágú, fontos feladatot az adott körülmények között kielégítően megoldani nem lehetett; a folytonos sietésben a szövegmagyarázatot alapuló, beható és elmélyedő irodalomtanításra alig volt mód. Az új tanterv mindenesetre javított a helyzeten azzal, hogy négy nagy írónkat a VI. o. magyarirodalmi tanulmányainak középpontjába állította; a zsúfoltságot azonban ezzel csak részben tudta enyhíteni, amellettt a fogalmazástanítás senyvedő állapotán sem segített. A megújhodott magyartanítás számára tehát a kétségtelenül helyes és szükséges alapelveken kívül, ezek érvényesítésére, a kellő kereteket is meg kell adni.

Balassa második dolgozata (*Az alkotó munkára való nevelés a fogalmazás tanításában*) szintén értékes alapgondolatot tartalmaz. A dolgozatok

és írásbeli feladatok készítését kívántja a tanuló alkotó tevékenységének felébresztésével (»megihletéssel«) a gépies kényszermunka fokáról a nemes és értékes nevelőerő szintjére felemelni. Itt is szükség van azonban, mint az olvasmánynál, a tanár sugalmazó egyéniségén kívül nagyobb időlehetőségre, mert fogalmazást csak fogalmaztatással lehet tanítani.

A szerző fejtegetéseit mindkét értekezésben számos megszívlelésre méltó észrevétel és megállapítás egészíti ki (ilyen pl. a magyar prózáírók és gondolkozók bőségebb kiaknázásának szűksége, az Ember Tragédiájának vagy Széchenyi gondolatainak gyümölcsözőbb értékesítése, stb.) Végezetül, a tárgyilagos megítélés kedvéért, meg kell még jegyeznünk, hogy magyartanításunk multjában, bár elég sok vigasztalan jelenséggel is találkozunk, nem kevés az örvendetes mozzanat sem, s így van hagyományunk a multnak a jelenen át a jövővel való összekapcsolására.

Hajdu János.

Vértés O. József: „A gyógyító nevelés rendszere”. Budapest, 1940., 8-r., 82. l.

A szerző e munkájában az utolsó évtizedek alatt kialakult, külön, önálló, az általános pedagógia és orvostudomány mellé rendelt egységes *gyógyító-neveléssel*, lélektani meghatározásával, feladatával és területeivel foglalkozik.

Meghatározza a *gyógyító pedagógia* és a *gyógyítópedagógika* fogalmát. Az előbbin kifejezetten *nevelői, oktatói tevékenységet*, pedagógiai gyógyítást, illetőleg céltudatos szellemi, lelki fejlesztést ért, az utóbbit pedig, mint új műszót, a gyógyító nevelés *tudománya* számára foglalja le.

A gyógyító pedagógia rendszerének felállítására irányuló törekvésében »normalitás« fogalmának meghatározásából indul ki. *Normálisnak* nevezi mindazt, ami az általános szabályokkal, a megszokott, köznapi fogalmakkal, a gyakran visszatérő lelki és testi átlagértékekkel, az egyetemes emberi célokkal (önfenntartás, társadalmi alkalmazkodás, stb.) egybevág. A normalitás határán innen van az *abnormitás* helye, túlnan a *hypernormalitásé*. Minden olyan tulajdonságot, mely az általános érvényű szabályoknak nem felel meg és az átlagértékektől feltűnő mennyiségi és szembeszökő minőségi eltérést tüntet fel, a normálistól eltérő sajátosságnak nevez. A normalitás széles sávja szűkülhet. Ha a normális tulajdonságok nemcsak mennyiségileg, de minőségileg is fogyatkoznak, az egyén értéke mindinkább csökken, végül eljuthat ahhoz a ponthoz, amely a testi és szellemi rendellenesek legszomorúbb alakjainak grafikus helye.

A gyógyító nevelés feladata ezeknek az ú. n. *pszichoregresszív* egyéneknek a gyógyító nevelés különleges eszközeivel és módszereivel való befolyásolása, nem az *abnormitás*, hanem az *abnormis egyén* kezelése, vagyis az *abnormis gyermekben szunnyadó képességek felébresztése, kifejlesztése* által. Miután a gyógyító pedagógiai eugenika kapcsán rámutat a dominánsan és recesszív öröklődő terheltségek döntő szerepére, a rendelleneseket megjelenési formáik szerint 3 nagy csoportra osztja, még pedig: 1. a testi abnormisok (nyomorékok); 2. az érzékszervi abnormisok és beszédhibások; 3. a lelki abnormisok csoportjára.